

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/upamietnianie/dekomunizacja/zmiany-nazw-ulic/nazwy-ulic/nazwy-do-zmiany/41535,ul-Stande-Stanislawa.html>
28.03.2026, 23:51

ul. Stande Stanisława

W ocenie Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nazwa powyższa powinna zostać zmieniona jako wypełniająca normę art. 1 Ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz.U. RP z 2016 r. poz. 744).

Stanisław Stande (do 1927 r. - Standé) ps. Kubina (1897-1937), działacz komunistyczny, poeta, tłumacz.

Urodził się 16 listopada 1897 r. w Warszawie. Zdał maturę w Krakowie w 1916 r. i od roku akademickiego 1916/1917 podjął studia filozoficzne i polonistyczne na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego, których ostatecznie nie skończył. W 1919 r. wstąpił do Komunistycznej Partii Robotniczej Polski (od 1925 r. Komunistyczna Partia Polski) – sekcji polskiej Międzynarodówki Komunistycznej (Kominternu) z siedzibą w Moskwie. Debiutował jako poeta na łamach czasopisma „Zdrój”. W początkach 1921 r. został kierownikiem literackim Studia Teatru Robotniczego przy Uniwersytecie Ludowym w Warszawie.

Intensywną działalność komunistyczną w aspekcie organizacyjnym i agitacyjnym rozpoczął w 1923 r. Działał głównie na terenie Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego; wysyłany był również z partyjnymi misjami do Berlina i Gdańska. Partia komunistyczna prowadziła wówczas konspiracyjną działalność antypaństwową na rzecz Związku Sowieckiego i ruchu komunistycznego. Żądała oderwania od Polski zarówno ziem wschodnich, jak i Pomorza oraz Górnego Śląska. Na pozostałym terytorium kraju zmierzała do utworzenia polskiej republiki sowieckiej.

W roku 1925 r. Stande współtworzył istniejący do 1931 r. Warszawski Teatr Robotniczy. W swojej twórczości poetyckiej, którą w znacznej mierze podporządkował potrzebom agitacyjnym, opiewał rewolucyjną działalność komunistów i tworzył wizje rewolucji światowej. Stande zajmował się również kolportażem antypaństwowej literatury komunistycznej za co przesiedział w więzieniach ogółem 10 miesięcy. Był także przez pewien okres członkiem lub współpracownikiem Centralnej Rady Redakcyjnej KPP.

W 1927 r. wraz z delegacją KPP został przerzucony nielegalnie do Związku Sowieckiego. W Moskwie wystąpił na tzw. Międzynarodowej Konferencji Pisarzy Proletariackich i Rewolucyjnych.

W latach 1929-1931 współredagował nieoficjalny organ KPP – „Miesięcznik Literacki”. Zagrożony aresztowaniem został przez kierownictwo partii ponownie przerzucony do

Związku Sowieckiego. Wstąpił tam do Wszechzwiązkowej Komunistycznej Partii (bolszewików), współpracował z polskojęzycznymi periodykami kulturalnymi.

W dniu 9 września 1937 r., w ramach wewnętrznych czystek w ruchu komunistycznym został aresztowany przez NKWD (oskarżony fałszywie o współpracę z polskim wywiadem). Rozstrzelany 1 października tego samego roku.

(BBŁdz)